

CYNGOR CYMUNED LLANLLAWDDOG

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2025-26

1. Cyflwyniad

- 1.1 Cyngor Cymuned bychan gwledig yn Sir Gaerfyrddin yw Llanllawddog, ychydig filltiroedd i'r gogledd o dref Caerfyrddin. Mae'r Gymuned yn cynnwys pentrefi Pontarsais a Rhydargaeau, sy'n croesi'r A485 ynghyd ag ardaloedd anghysbell. Mae'r boblogaeth wedi cynyddu o 706 (Cyfrifiad 2021) i 765 (Cyfrifiad 2022).
- 1.2 Mae'r Cyngor Cymuned yn cynnwys 8 Aelod sydd naill ai'n cael eu hethol i wasanaethu am dymor o 5 mlynedd neu sydd wedi'u cyfethol. Cworwm y Cyngor yw 3.

2. Cyfansoddiad y Cyngor

- 2.1 Mae cyfansoddiad y Cyngor ar 31 Mawrth 2026 fel a ganlyn:

Y Cynghorydd Steven Mason (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Havard Hughes (Is-gadeirydd)
Y Cynghorydd Nia Bowen
Y Cynghorydd Deborah Dean
Y Cynghorydd Elizabeth Gibbon
Y Cynghorydd Philip Hughes
Y Cynghorydd Darrell Lewis
Y Cynghorydd Peter Williams

- 2.2 Ailetholodd y Cyngor yn ei Gyfarfod Blynyddol ar 12 Mai 2025 y Cynghorydd Steven Mason yn Gadeirydd a'r Cynghorydd Havard Hughes yn Is-gadeirydd.

3. Clerc a Swyddog Ariannol Cyfrifol

- 3.1 Mae'r Cyngor yn cyflogi Clerc rhan-amser a Swyddog Ariannol Cyfrifol sef Swyddog Priodol y Cyngor.
- 3.2 Clerc y Cyngor yw Andrew Rees sydd wedi bod yn y swydd ers mis Rhagfyr 2022. Mae ei fanylion cyswllt fel a ganlyn:

Cyngor Cymuned Llanllawddog
75 Heol Pentre Felen,
Llangyfelach,
Abertawe
SA6 6DW
07968 033075
ccllanllawddogcc@gmail.com

4. Cyfarfodydd y Cyngor

- 4.1 Mae'r Cyngor yn cyfarfod chwe gwaith y flwyddyn ym misoedd Ionawr, Mawrth, Mai, Gorffennaf, Medi a Thachwedd. Cynhelir yr holl gyfarfodydd yn Neuadd Eglwys Llanllawddog am 7pm oni nodir yn wahanol ac fe'u hysbysebir ar Hysbysfyrddau y Cyngor a'i wefan.

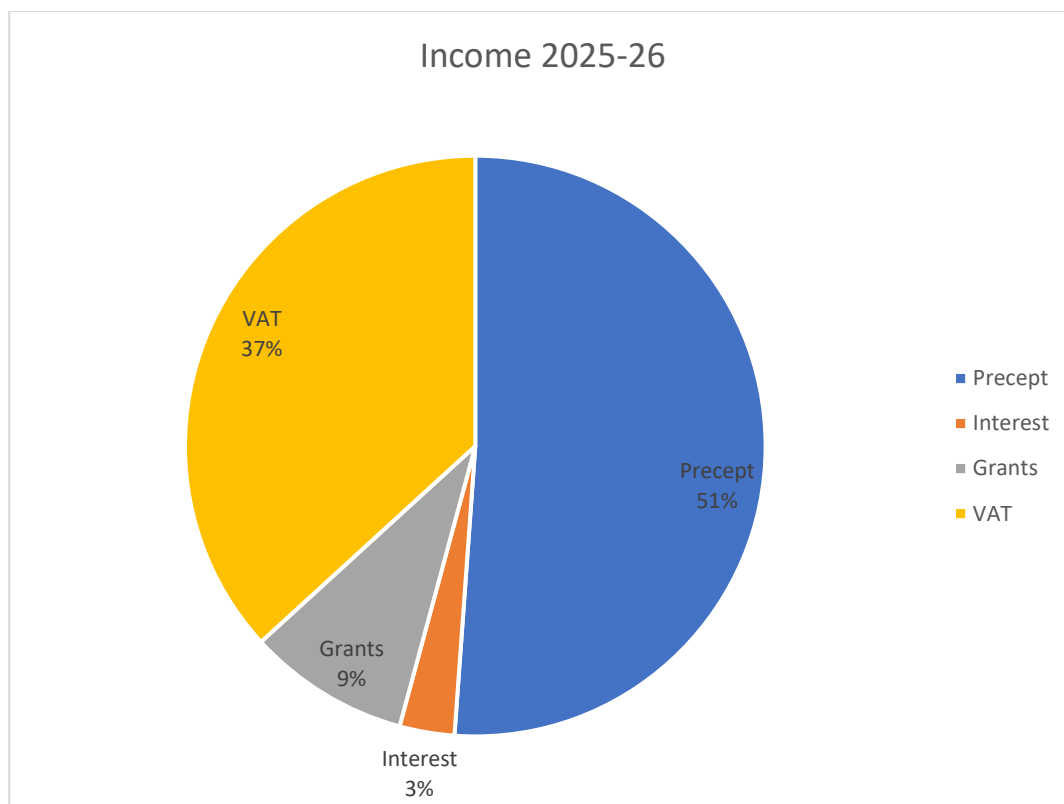
4.2 Mae Neuadd yr Eglwys yn elwa o gael cyfleusterau Wi-Fi ac mae hyn wedi golygu bod y Cyngor yn gallu cydymffurfio ag un o ofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 o ran gallu cynnal cyfarfodydd mewn sawl lleoliad. Yn ystod y flwyddyn, mae Aelodau'r Cyngor wedi mynychu'n llwyddiannus o bell unwaith eto pan nad ydynt wedi gallu gwneud hynny yn bersonol.

5. Cyllid

5.1 Gosododd y Cyngor yn ei gyfarfod ar 12 Ionawr 2026 praesept o £8,803 ar gyfer 2026-27, cynnydd o £322 o lefel y praesept yn 2024-25. Wrth gynyddu'r praesept, roedd y Cyngor yn ymwybodol o'r cynnydd yn y gyfradd chwyddiant o 3.8% a adroddwyd gan Lywodraeth y DU ar ddiwedd Chwarter 2.

5.2 Incwm y Cyngor yn 2025-26 oedd £16,582.24 a gyfansoddwyd fel a ganlyn:

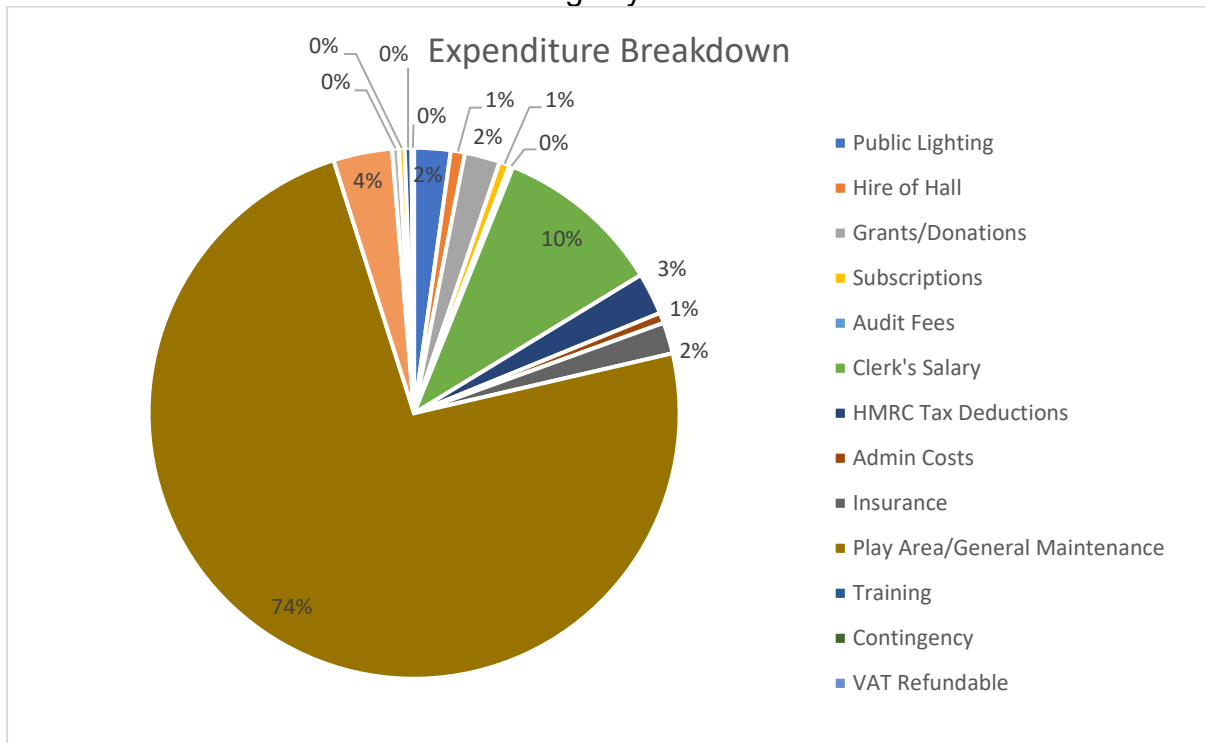
- Praesept £8,481
- Llog £506.80
- Grantiau £1,496.00
- Adennill TAW £6,099.44

5.3 Sicrhodd y Cyngor gyllid grant gan Gronfa Fferm Wynt Coedwig Brechfa ar gyfer Padiâu Diffibriliwr ychwanegol o £1496 i'w lleoli ym Mhontarsais.

5.4 Gwariant y Cyngor yn 2025-26 oedd £46,524.73 a oedd yn cynnwys cyflog y Clerc, taliad terfynol gosod yr ardal chwarae, costau gweinyddol, lwfansau a

threuliau'r Aelodau, darparu goleuadau cyhoeddus, ffioedd archwilio, yswiriant a rhoddion. Mae dadansoddiad fel a ganlyn:

5.5 Mae'r Cyngor wedi gwneud rhoddion i'r sefydliadau canlynol:

- Apêl Cennin Pedr Mawr Marie Curie 2025 a 2026
- Symudedd Siopau Sir Gaerfyrddin
- Pwyllgor Rhanbarthol Urdd Gobaith Cymru yng Ngorllewin Sir Gaerfyrddin
- Ymddiriedolaeth Porth Tywi
- Ambiwylans Awyr Cymru
- Radio Glangwili
- Apêl Cronfa i Bawb Urdd Gobaith Cymru
- Clwb Ffermwyr Ifanc Sir Gaerfyrddin

6. Archwiliad Cyfrifon

6.1 Roedd y Cyngor yn destun archwiliad llawn o'i gyfrifon gan Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn 2024-25 a hyd yma disgwylir canlyniad yr archwiliad.

7. Gweithgareddau a Chyflawniadau

7.1 Mae'r Cyngor wedi cyflawni'r canlynol yn ystod 2025-26:

- **Datblygu Ardal Chwarae Parc y Rhyd yn Rhydargaeau** – Gosodwyd yr offer a'r wyneb ar ardal chwarae'r Cyngor o'r enw Parc y Rhyd ym mis Mehefin a Gorffennaf 2026. Un o sylfaenwyr i ddyluniad yr ardal chwarae oedd ei gwneud yn hygyrch i bob plentyn ifanc a hyrwyddo cynhwysiant gyda'r offer yn adlewyrchu'r egwyddor honno. Yn ogystal, sicrhodd y Cyngor Bwrdd Cyfathrebu gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn

cynnwys lluniau, symbolau a geiriau i fynegi anghenion, meddyliau a syniadau. Prynodd y Cyngor hefyd laith Arwyddion Tair Ieithog a Phrydain sydd wedi'u gosod ar ffensys yr ardal chwarae.

Sicrhodd y Cyngor becyn Bioamrywiaeth am ddim gan Un Llais Cymru gyda'r Cyngor yn cael deunyddiau i adeiladu plannwr, swbstrad i lenwi'r planhigyn a detholiad o blanhigion a argymhellwyd gan Swyddog Lleoedd Natur Bioamrywiaeth Un Llais Cymru. Dyfarnwyd y Cyngor hefyd fel rhan o'r bocsys cynefin pecyn a gwestai chwilod. Digwyddodd adeiladu'r plannwr a thrwsio'r blychau cynefinoedd a'r gwestai chwilod ym mis Mawrth 2026. Cynhaliwyd plannu ym mis Ebrill 2026 gyda chymorth plant lleol.

- **Late Cutting of Verges** – Gwnaeth y Cyngor gais llwyddiannus i'r Cyngor Sir am doriad diweddarach o ymylon ddiwedd yr haf neu'r hydref am yr ail flwyddyn. Mae'r fenter wedi'i chynllunio i wella bioamrywiaeth, gwella blodau gwyllt a phryfed peillio. Yr eithriad i'r toriad diweddarach o ymylon oedd ar gyffyrdd, troeon neu ar ffyrdd prysur, a oedd angen eu torri er diogelwch cerddwyr a gyrwyr. Mae'r Cyngor wedi ceisio cytundeb y Cyngor Sir i'r arfer o doriadau hwyr barhau.
- **Casglu Sbwriel Cymunedol** – Cynhaliodd y Cyngor 3 Casgliad Sbwriel Cymunedol hyd yma a bydd rhagor o gasglu sbwriel yn cael eu cynnal yn ystod y flwyddyn. Yn ogystal, cynhaliodd y Cyngor "Balsam Blitz" i ddileu Balsam yr Himalaya yn haf 2025 o amgylch ardal Afon Gwili cyn i'r podau hadau ffurfio i liniaru lledaeniad pellach Balsam yr Himalaya.
- **Tudalen Facebook** – Mae tudalen Facebook y Cyngor yn parhau i dyfu gyda 165 o ddilynwyr o'i gymharu â 139 o ddilynwyr yn y cam cyfatebol y llynedd. Mae'r dudalen yn cael ei gweinyddu gan y Clerc a 3 Aelod o'r Cyngor. Mae'r wybodaeth a gyhoeddwyd a'i rhannu ar y dudalen fel a ganlyn:
 - Digwyddiadau Neuadd yr Eglwys
 - Casglu Sbwriel Cymunedol
 - Gwybodaeth am Ddiogelwch Cymunedol
 - Lleoliad diffibrilwyr
 - Ffyrdd ar gau oherwydd gwaith gwella priffyrdd a damweiniau traffig ffyrdd
 - Newyddion Cyngor Sir Caerfyrddin – Derbyniadau i Ysgolion; prydau ysgol am ddim; Cludiant Ysgol; Cau Ysgolion oherwydd eira; Ailgylchu Gŵyl y Banc a Chasgliadau Sbwriel; Ailgylchu Coed Nadolig; Ymgynghoriad ar y Gyllideb a Rhybuddion Teithio
 - Toriadau pŵer
 - Gollyngiadau dŵr
 - Rhybuddion Tywydd y Swyddfa Dywydd
 - Newyddion Ardal Chwarae
 - Digwyddiadau Ymgynghori a Chyfarfodydd Cyhoeddus Green GEN Cymru a Trydan Gwyrdd

- **Diogelwch ar y Ffyrdd ar yr A485** – Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn bryderus am gyflymder traffig ar yr A485 ac mae'n parhau i lobïo Cyngor Sir Caerfyrddin am dawelu traffig a darparu croesfan ddiogel. Mae'r Cyngor Sir unwaith eto wedi gosod offer monitro cyflymder ar ddau achlysur gwahanol. Datgelodd canlyniadau'r monitro cyflymder cyntaf oryrru gormodol sylweddol yn ystod y nos. Disgwylir canlyniadau'r ail weithrediad. Ymgwymerodd Heddlu Dyfed Powys â gweithrediad gorfodi yn 2025 o'r enw Operation Atal ac er na welwyd goryrru ar yr adeg yr oedd yr offer yn cael ei ddefnyddio, gwelodd swyddogion oryrru ar ôl tynnu'r camerâu cyflymder ac felly ni ellid cymryd unrhyw gamau gorfodi. Ym mis Chwefror 2026, cyfarfu'r Cadeirydd, yr Is-gadeirydd, y Clerc a'r Cynghorydd Sir Neil Lewis â'r Rheolwr Traffig a Diogelwch ar y Ffyrdd ar y safle. Pwrpas y cyfarfod hir-ddisgwyliedig oedd trafod gyda'r swyddog ar y safle mesurau posibl fel cyflymder a chroesfan. Bydd y Rheolwr Traffig a Diogelwch ar y Ffyrdd yn cysylltu â'r Cyngor ar gost amrywiol opsiynau i frwydro yn erbyn cyflymder, sef ar gyfer twmpiau cyflymder, croesfan a bwrdd gyda chroesfan ac a ellid defnyddio arian cyfatebol i gyflawni'r opsiynau hynny.
- **Diffibrilwyr** – Mae'r Cyngor wedi cael gwybod yn ystod y flwyddyn gan Wasanaeth Ambiwylans Cymru y gallai ei ddiffibrilwyr fod wedi cael eu defnyddio ar ddau achlysur mewn argyfwng. Mae hyn yn tynnu sylw at bwysigrwydd cael diffibrilwyr hygyrch mewn ardaloedd gwledig i ddarparu offer achub bywydau hanfodol. Mae'r Cyngor wedi sicrhau cyllid grant ar gyfer diffibriliwr pellach a phan fydd wedi'i osod bydd nifer y diffibrilwyr ym mherchnogaeth y Cyngor yn cynyddu i 5. Mae'r Cyngor wedi ychwanegu arwyddion at yr hen ciosg ffôn yn Rhydargaeau i ddynodi'n glir ei fod yn gartref i Ddiffibriliwr.
- **Ceisiadau Cynllunio** – Sylwadau ar geisiadau cynllunio yn ôl yr angen yn ei rôl fel ymgynghorai statudol.
- **Trydan Gwyrdd Cymru Prosiect Ynni Adnewyddadwy Fferm Wynt Glyn Cothi** – Cyfarfu'r Cyngor yn ei gyfarfod ym mis Medi 2025 â swyddogion Trydan Gwyrdd Cymru a gyflwynodd gyflwyniad ar Brosiect Ynni Adnewyddadwy Glyn Cothi. Roedd hyn cyn yr ymgynghoriad a gynhaliwyd yn Hydref 2025. Cylch gwaith Trydan Gwyrdd Cymru yw datblygu prosiectau ynni adnewyddadwy yn bennaf ar dir sy'n eiddo i Lywodraeth Cymru a bod ei brosiect ar Fferm Wynt Glyn Cothi yng Nghoedwig Brechfa ar gam cynnar.
- **Cyfarfodydd Cynghorau Cymuned a Gynhaliwyd gan Gyngor Cymuned Llanfair Clydogau a Cellan** – Mae'r Cyngor yn parhau i fynychu cyfarfodydd a gynhaliwyd gan Gyngor Cymuned Llanfair Clydogau a Chyngor Cymuned Cellan sy'n cael eu heffeithio yn yr un modd gan y cynigion ynni adnewyddadwy ar hyd llwybr Tywi Teifi.
- **Arolwg o lwybrau troed gan Grŵp Cerdded Llanllawddog** - Anerchwyd y Cyngor gan Rosie Carmichael o Grŵp Cerdded Llanllawddog a adroddodd ar ganfyddiadau'r grŵp cerdded ar yr arolwg yr oedd wedi'i gynnal ar lwybrau troed yn Llanllawddog. Roedd y grŵp cerdded wedi arolygu llwybrau troed yn ardal y Cyngor yn dilyn cais gan y Cyngor, gan arolygu 25 o lwybrau

troed. Roedd yr arolwg wedi datgelu bod llawer o lwybrau wedi'u rhwystro gan goed sydd wedi cwympo tra bod eraill wedi'u rhwystro gan weiren bigog, ffensys a gatau. Tynnwyd sylw'r Cyngor at fenter gan Gymdeithas y Cerddwyr i fabwysiadu llwybr lle gallai'r Cyngor fabwysiadu llwybr a gwneud cais am gyllid i ddisodli giât a hyrwyddo mynediad cyhoeddus i lwybrau troed. Mae'r Cyngor wedi cytuno mewn egwyddor i fabwysiadu llwybr troed i greu taith gerdded gylchol yn amodol ar lwybr yn cael ei glirio o rwystrau gan y Tîm Hawliau Tramwy Cyhoeddus. Roedd llwybrau troed wedi cael eu cerdded gyda'r Swyddog Mynediad Cefn Gwlad i nodi rhwystrau i'r Tîm Hawliau Tramwy Cyhoeddus eu clirio. Bydd y Swyddog Mynediad Cefn Gwlad yn cyfeirio'r Cyngor at ei Swyddog Prosiect i ddatblygu prosiect i glirio llwybrau troed.

- **Datblygu Cyfleusterau Cymunedol** – Mae'r Clerc wedi mynychu cymhorthfa ariannu a gynhaliwyd gan Reolwr Cronfa Fferm Wynt Brechfa i drafod cyfleoedd ariannu yn y dyfodol. Mae'r Cyngor wedi trafod yr angen am ddatblygu cyfleusterau cymunedol yn Rhydargaeau ac mae i edrych ar gyfleoedd ar gyfer caffael tir gyda chefnogaeth y Fferm Wynt. Mae'r Fferm Wynt wedi nodi ymgynghorydd i gefnogi'r Cyngor gydag ymgysylltu â'r gymuned, meithrin gallu, a chasglu tystiolaeth o anghenion lleol. Mae'r gefnogaeth hon yn canolbwyntio ar gryfhau rhyngweithio preswylwyr ac yn hwyluso cydweithredu, gan gynnwys hyfforddiant, yn hytrach nag ymgynghori ffurfiol. Bydd yr ymgynghorydd yn gweithio'n agos gyda'r Cyngor, yn mynychu cyfarfodydd, ac yn cynnig ffurfio is-grŵp fel tîm prosiect.
- **Dyletswydd Bioamrywiaeth a Gwydnwch Ecosystemau** – Mae'r Cyngor wedi cyhoeddi Adroddiad Monitro Adran 6 ac wedi creu tudalen Bioamrywiaeth ar ei wefan. Mae'r Cyngor hefyd wedi datblygu Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth sy'n gyfrifol am sicrhau bod camau gweithredu'n cael eu monitro a'u cyflwyno yn cael eu dirprwyo i Is-grŵp Bioamrywiaeth. Mae'r Cyngor wedi gwneud sylwadau ar gynigion gan y Cyngor Sir i osod ffens ar hyd ymyl Comin Mynydd Ystyfflau Carn.
- **Mabwysiadu'r Polisiâu a Dogfennau Strategol Newydd canlynol**
 - Rheoliadau Ariannol Enghreifftiol Diwygiedig
 - Cynllun Hyfforddi wedi'i ddiweddarau

8. Cynllun Gweithredu ar gyfer 2026-27

8.1 Efallai y bydd y Cyngor yn dymuno gosod Cynllun Gweithredu a gosod blaenoriaethau ar gyfer 2026-27 a all weithredu fel targedau ac arfarniad y Clerc:

- **Datblygu Cyfleusterau Cymunedol** – Archwilio'n weithredol gyfleoedd i ddatblygu cyfleusterau cymunedol newydd ac i nodi a gwneud cais am ffynonellau cyllid gan Fferm Wynt Brechfa ac o ffynonellau grant eraill fel y bo'n briodol i ddatblygu'r cyfleusterau hynny. Gweithio gyda'r ymgynghorydd a nodwyd gan y Fferm Wynt i gefnogi'r Cyngor gydag ymgysylltu â'r gymuned, meithrin gallu, a chasglu tystiolaeth o anghenion lleol.

- **Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth** – Monitro cynnydd yn erbyn Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Cyngor a gweithredu camau gweithredu ar y cyd â'r Is-grŵp Bioamrywiaeth.
- **Casglu Sbwriel Cymunedol** – Trefnu Casglu Sbwriel Cymunedol pellach.
- **Hyfforddiant** – Ymgymryd â hyfforddiant sy'n berthnasol i rôl y Clerc.